

8. Отряжа М. А. Дослідження туристичних потоків: методика і аналіз / М. А. Отряжа // Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту. – 2007. – Вип. 13. – С. 124–129.
9. Пинда М. П. Готельне господарство та туризм у Львівській області : стат. зб. / М. П. Пинда. – Львів : Гол. упр. статистики у Львів. обл., 2011. – 109 с.
10. Фарат О. В. Інноваційні напрями розвитку туристичної галузі Львівського регіону / О. В. Фарат, М. В. Марущак // Економіка. Управління. Інновації. – 2012. – № 2 (8). – С. 34–41.
11. Пустомитівський район [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.karpaty.info/ua/uk/lv/ps/>

Паньків Наталія. Географія туристических потоков Львовской области. Рассмотрен подход к определению понятия туристического потока, его типизационных и структурных особенностей. Проанализированы предпосылки возникновения и территориального направления туристических потоков Львовской области, сделан акцент на основных туристических центрах и районах, наиболее привлекательных с туристической точки зрения. Выявлено соотношение количества иностранных туристов и отельных предприятий разных районов.

Ключевые слова: туристический поток, туристическая привлекательность, предпосылки развития туризма, территориальные отличия, туристические центры, отельные предприятия.

Pankiv Nataliya. The Geography of Tourism Streams of Lviv Region. The purpose of study is an analysis of tourist streams in Lviv region, which resulted in the need to define the essence of «tourist stream», the definition of conditions for development of tourism within the region of study, analysis of domestic tourism in the context of international tourist streams and Ukraine as a whole, the definition of territorial characteristics and the dynamics of travel streams, and so on. Lviv region is one of the outstanding provisions of the country in the presence of natural recreation and therapeutic resources, there are more than 4000 monuments of history and culture within it, much of which are concentrated in Lviv (over 2000). As a result of preconditions analysis of regional referral of tourist streams in Lviv region the focus is made on the main tourist centers and districts, with the most attractive tourist point of views. It was conducted the correlation of foreign tourists number and hotel enterprises in various areas. Thus, the most attractive from the tourist point of view are Skole, Pustomyty, Mostyska and Zovkva districts, where the largest number of accommodation establishments are concentrated (L'viv is not included). Also it was clarified the positive and negative aspects of the development of domestic tourism.

Key words: the tourist stream, the tourist attraction, the preconditions of tourism development, the territorial difference, the tourist centers and hotel enterprises.

Стаття надійшла до редколегії
19.11.2013 р.

УДК 911:338.48

Анастасія Гринасюк

Ретроспективний аналіз методик оцінювання атрактивності ландшафтів

Оцінка естетичної привабливості ландшафтів актуальна для раціонального планування територіальної організації господарської діяльності, особливо для розвитку рекреаційної і природоохоронної діяльності. У статті здійснено історичний огляд розвитку ландшафтної естетики як наукового напрямку географії. Розглянуто теоретичні підходи та систему критеріїв для здійснення комплексної оцінки атрактивності ландшафтів. Проаналізовано основні методичні підходи оцінювання естетичної привабливості пейзажів. Висвітлено методичні напрацювання у цій тематиці та виділено їхні переваги й недоліки. Визначено напрями подальшого вдосконалення методик. Вказано на місце і роль оцінки привабливості ландшафтів Волинської області у рекреаційній діяльності.

Ключові слова: ландшафт, оцінювання, атрактивність ландшафтів, ландшафтна естетика.

Постановка наукової проблеми та її значення. Питання методики дослідження важливе в усіх сферах наукових галузей, однак у ландшафтній естетиці воно особливо актуальне, оскільки цей напрям порівняно новий і не має добре розробленого теоретико-методологічного апарату. Дослідження різних авторів, проведені у цій сфері, визначили різні напрями та підходи в оцінюванні атрактивності ландшафтів. У результаті цього розроблено багато методик, але більшість із них придатні для використання тільки в певних умовах, тому для виявлення найбільш привабливих пейзажів досліджуваної території варто враховувати регіональні особливості.

Волинська область має сприятливі природні умови, багата на туристсько-рекреаційні ресурси і тому має всі підстави для успішного розвитку туризму. Цікавими є геолого-геоморфологічні особливості території Полісся, пов'язані із четвертинним зледенінням. Клімат Волинської області також сприятливий для розвитку рекреаційної діяльності. Достатня кількість опадів вплинула на розвиток густої річкової та озерної мережі, водно-болотних угідь, формування лісової рослинності, які стали природною базою для створення національних природних парків і природного заповідника, які особливо цікаві для туристів у пізнавальному аспекті.

Отже, оцінка атрактивності ландшафтів Волинської області в майбутньому може забезпечити більш раціональне використання природних комплексів в організації туризму.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питанню естетичної оцінки ландшафтів свої праці присвячувало чимало дослідників. Основоположниками естетичного напрямку в географії були О. Гумбольдт [13], А. Геттнер [4], В. Семенов-Тянь-Шанський [23]. Починаючи з 1960-х рр., ландшафтна естетика набувала більшої популярності в англійських країнах. Оцінкою ландшафтів займалися К. Файнс [32], Д. Лінтон [39], Дж. Еплтон [29–30], Е. Пеннінг-Роусел [40] та ін. Серед вітчизняних науковців можна виділити К. Ерінгіса та А. Будрюнаса [28], М. Фролову [27], Л. Мухіну, Ю. Веденіна та Н. Данилову [20], Н. Бучацьку [18], Д. Диріна [14; 15], Ю. Супруненка [24–25] та ін. Українськими дослідниками ландшафтної естетики стали М. Гродзинський [11; 12], О. Савицька [10], К. Горб [7; 8], Ж. Бучко [2] та ін.

Для кожного регіону повинні бути розроблені, поряд із загальними єдиними підходами, свої прийоми оцінки, оскільки властивості ландшафтів у різних природних комплексах та їх значення для людини дуже різні. Для виявлення привабливих ландшафтів Волинської області потрібно обрати методику, яка буде найбільше відповідати природним властивостям території. Отже, мета роботи – ретроспективний аналіз методик оцінювання атрактивності ландшафтів в умовах Волинської області. Відповідно до мети дослідження поставлено такі **завдання**: на основі літературних джерел проаналізувати методичні напрацювання щодо оцінки атрактивності ландшафтів; виділити ті, за допомогою яких можна буде оцінити пейзажі регіону; визначити напрями подальшого вдосконалення методик; визначити місце і роль оцінки привабливості пейзажів Волинської області у рекреаційній діяльності.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Із зародженням естетичної географії почали виділятися різні підходи оцінювання естетичної привабливості ландшафтів. Під впливом соціальних, культурних, економічних, історичних і природних чинників формувалися різні методики.

Посилаючись на праці С. Бурасса і А. Берлента, український ландшафтознавець М. Д. Гродзинський зазначає: «Естетичне сприйняття ландшафту людиною можливе у двох загальних формах – “дистанційній” та “здійяній”. Перша полягає у сприйнятті людиною ландшафту “на відстані” і не зумовлена пізнанням його можливостей, знанням властивостей тощо. Друга форма виникнення естетичних почуттів до ландшафту зумовлена “здійяністю” людини у даному ландшафті й виникає та розвивається у процесі пізнання усіх його властивостей, можливостей, якостей. В естетиці ці два погляди на природу сприйняття породили два принципово різні теоретичні напрями. Один із них базується на “дистанційних”, а другий – на теоріях здійсності людини в об’єкті естетичного сприйняття» [12].

У розробці методів оцінювання атрактивності ландшафтів Д. О. Дирін виділяє два підходи: суб’єктивний та об’єктивний. Об’єктивний підхід заснований на припущенні, що завдяки обліку значимих для сприйняття факторів естетичні ресурси території можна оцінити об’єктивно, застосовуючи структурно-інформаційний аналіз. Зазвичай у розробках такої концепції використовується компонентний підхід, де кожен «значимий чинник» ландшафту оцінюється окремо, зазвичай за бальною шкалою, пізніше, під час складання отриманих результатів окремих оцінок за кожним показником виводиться інтегральна оцінка природно-територіального комплексу [15].

Об'єктивний підхід до оцінки естетичної привабливості ландшафтів на сьогодні найбільш визнаний і розповсюджений. Однак він розглядає оцінюваний пейзаж найчастіше за все як сукупність візуально значимих компонентів, а не як єдиний образ, який відображається в свідомості спостерігача, що спочатку не є правильним, враховуючи закон емерджентності системи [15]. Такий підхід у своїх дослідженнях використовували Д. Лінтон [39], К. Ерінгіс, А. Будрюнас [28], Л. Мухіна, Ю. Веденін, Н. Данилова [20], Ю. Супруненко [24; 25], М. Назаров, Д. Постніков [21], Н. Бучацька [18] та ін.

Суб'єктивний підхід спирається на положення, що пейзаж повинен оцінюватися як єдине ціле, а не сукупність окремих частин. При цьому дослідник орієнтується на порівняно суб'єктивну думку людей про їх враження стосовно естетичної привабливості того чи іншого ландшафту. У межах суб'єктивного підходу виділяють два напрями. В першому використовуються експертні методи, коли до оцінювання краси пейзажів залучаються спеціалісти. Другий напрям ґрунтується на анкетних методах, ціль яких виявити пейзажні вподобання головних користувачів естетичних ресурсів – рекреантів, місцевих жителів та ін. Суб'єктивний підхід, з одного боку, бездоганний із позиції достовірності результатів, оскільки з'ясовує суспільну думку великих груп населення [15]. Використання цього підходу трапляється в працях К. Файнса [32], Е. Пеннінг-Роусела [40], М. Фролової [27] та ін.

М. Ю. Фролова [27] у своїх дослідженнях залежно від способу вирішення проблеми виділяє два напрями розвитку методики оцінок: фізико-географічний і соціально-географічний. Перша група методів дає змогу визначити вплив природи на характер її сприйняття. За допомогою бальних оцінок визначаються кількісні та якісні показники, які є критеріями естетичної оцінки. Така методика ґрунтується на оцінюванні окремих компонентів (наприклад, виразність рельєфу, різноманітність рослинності, наявність водних об'єктів, антропогенні об'єкти тощо). Недоліком таких методик вважається нехтування психологічними особливостями респондентів. До цієї групи відносять методичні розробки К. Ерінгіса, А. Будрюнаса [28], Л. Мухіна, Ю. Веденіна [20], А. Мелумми [19], М. Фролової [27], М. Назарова, Д. Постнікова [21], Н. Бучацької [18] та ін.

Група соціально-географічних методів передбачає визначення системи цінностей різних соціальних груп стосовно певних територій. Так, для визначення естетичних властивостей ландшафтів використовують методи анкетування та експертних оцінок. Недоліком підходу є суб'єктивність такого оцінювання, а також значні фінансові затрати. Перевагу таким методам віддали такі дослідники, як К. Файнс [32], Т. Федорцева [26], С. Келлерт [37; 38], К. Горб [7; 8] та ін.

Іншу класифікацію методів запропонував український ландшафтознавець М. Д. Гродзинський [12]. Він розділяє їх на експертні, психофізичні, когнітивні та пізнавальні методи. Експертні методи полягають в оцінці перцепційних якостей ландшафту фахівцем експертом або групою експертів. У свою чергу, ці методи поділяються на методи безпосереднього індивідуального експертного оцінювання, методи безпосереднього групового оцінювання, методи експертних шкал (Д. Лінтон [39], К. І. Ерінгіс та А. Р. Будрюнас [28], С. А. Генсірук [3] та ін.). Психофізичні методи зводяться до пошуку фізично вимірюваних характеристик ландшафту, які корелюють із суб'єктивною оцінкою його сприйняття (Е. Шефер [42], Т. Деніел [31], К. Н. Горб [7; 8], М. Ю. Фролова [27] та ін.). Когнітивні методи ґрунтуються на особливостях психічних процесів сприйняття людиною ландшафту і внеску цих процесів у формування ландшафтних преференцій (Ч. Осгуд [41], Ф. С. Кейн [34], Р. і С. Каплани [35], П. Кавалюскас [36], В. Стаускас [43] та ін.). Такі методи поділяються на методи бальної оцінки, метод семантичного диференціалу, метод парних порівнянь, метод сортування, метод «найнятого фотографу», метод аналізу та оцінювання привабливості ландшафту Р. і С. Капланів. Пізнавальні методи впливають із традицій феноменології і зводяться до детального, «глибинного» опису взаємозв'язків індивідів із конкретним ландшафтом. Цей опис виконується у вербальній формі, здебільшого у вигляді есе, і не містить прогностичних, а тим більше кількісних оцінок [12].

Одна з перших спроб оцінити естетичну привабливість ландшафтів належить Д. Лінтону [39]. Він виділив два основні компоненти ландшафту, які, на його думку, складають мальовничість пейзажів різних територій. Такими стали форми рельєфу (які характеризуються за його геоморфологічними ознаками) та їх покрив (ліси, поля, болота, ферми, населені пункти, промислові об'єкти) [39]. Для характеристики форм рельєфу зазвичай застосовують шість основних показників, а саме відносні висоти, крутизну схилів, розчленованість території, глибину і кількість долин (у гірській місцевості) та ступінь ізольованості окремих форм рельєфу одна від одної. На думку автора, відкриті

водні поверхні є частинами обох виділених елементів, однак мають самостійне значення для цілей картографування території [6].

Так, на основі запропонованої ним бальної оцінки визначено найбільш привабливі ландшафти Шотландії. Методика Д. Лінтона [39] підлягала критиці більшості дослідників, оскільки дослідження проводилися на основі геоморфологічних і топографічних карт, що не враховувало реальний вигляд пейзажів Шотландії.

Схожу роботу провела Група субрегіонального планування Ковентрі–Соліхал–Уорикшир (1971). У ролі оцінних параметрів естетичної цінності ці дослідники виділили: форми рельєфу і характер схилів, види використання земель (сільські території, водні поверхні, індустриальні зони, житлова забудова) і різноманітні матеріальні риси ландшафту, що включають окремі компоненти. Досліджувана територія була розбита на операційні комірки кілометровою координатною сіткою. Всі важливі параметри оцінювалися окремо для кожної операційної комірки, в сумі визначаючи ту чи іншу естетичну цінність певної комірки. Варто відзначити, що під час оцінки також враховувався показник оглядовості або глибини краєвидів, які відкриваються, характер для тієї чи іншої операційної комірки. В результаті дослідження сукупності заповнених оцінною інформацією операційних комірок складено карту оцінки привабливості ландшафтів.

Описані два методи орієнтовані на спробу оцінити ландшафтну привабливість із використанням об'єктивного підходу, який передбачає вимір тих чи інших характеристик ландшафту. На противагу такому підходу виділяють суб'єктивний підхід, що дає змогу визначити враження респондентів щодо досліджуваного ландшафту. У цьому випадку оцінюється загальна картина пейзажу, а не його компонентна структура. Такий підхід спрямований на визначення перцепцій ландшафту. Оцінюванням ландшафтів на основі опитування респондентів як на місцевості, так і за фото займалися К. Д. Файнс [32], Пеннінг-Роусел [40], В. Іттелсон [33], Е. Л. Шефер [42] та ін.

Одночасно із Д. Лінтоном оцінкою ландшафтів займався К. Д. Файнс [32], який у своїй праці «Оцінка ландшафту: дослідний проект у Східному Суссексі» описав метод оцінки сільського і міського ландшафтів. За допомогою методу експертної оцінки було визначено естетичну привабливість ландшафтів із кольорових світлин. Для запобігання суб'єктивізму було обрано групу із 45 експертів, яким запропонували оцінити естетичну приналежність 20 пейзажів за бальною шкалою від 0 до 32. У результаті дослідження всі пейзажі згруповано в шість категорій, різних за своїми естетичними якостями: потворний, такий собі, милий, помітний, чудовий, видовищний [6].

Звичайно, не всі дослідники у сфері естетичної географії (естетики ландшафтів) визнають експертні оцінки, оскільки й експерти мають свої смаки та погляди, що не завжди збігаються з думкою інших людей. Тому Пеннінг-Роусел (1974) для визначення естетичної привабливості використав метод анкетного опитування великої кількості респондентів.

Вся досліджувана територія була розбита на ділянки, яким притаманні схожість за рельєфом і використанням, після чого респондент давав оцінку різним ділянкам, спираючись на шкалу: «найбільш привабливий» – «найбільш непривабливий» ландшафт. Цей метод дає змогу враховувати соціальні і демографічні характеристики респондентів, а також виділити серед населення ті чи інші підгрупи, які мають специфічні ландшафтні вподобання [6].

Універсальною для визначення естетичної привабливості ландшафтів вважається праця «Екологія і естетика ландшафту» під керівництвом литовського науковця К. І. Ерінгіса. Цінність запропонованої методики полягає у тому, що на основі детального структурного аналізу елементарних одиниць пейзажу виявляють основні об'єктивні критерії естетичної привабливості ландшафтів [28]. Результатом проведених досліджень стало виділення найбільш атрактивних пейзажів Литви та їх картографування. Ця методика використовується і нині в різних інтерпретаціях та апробаціях для різноманітних територій.

У монографії «Теоретичні основи рекреаційної географії» Л. Мухіна, Ю. Веденін, Н. А. Данилова [20] пропонують свою методику для оцінювання естетичних ресурсів Архизу та озера Селігер. У цій праці головним критерієм естетичності вважається лісистість, що оцінюється за своєю шкалою. При оцінці також враховуються кількість одночасно видимих природних комплексів, величина горизонтального й вертикального кута сприйняття пейзажів, ступінь розчленування ліній горизонту та інше. Особливо відзначається потреба фіксувати ступінь контрасту між межуючими ПТК, які складають один пейзаж. Чим він вище, тим пейзаж привабливіший.

Цікавим у цій методиці є застосування спеціальних еталонів, за допомогою яких відбувається оцінка ландшафтів. Природні комплекси порівнюються із серією фотографій та малюнків, після чого їх оцінюють залежно від їх схожості до того чи того типу пейзажу.

Інші авторські методики знаходимо у працях Б. І. Кочурова та Н. В. Бучацької [18], Є. Ю. Колбовського [17], А. В. Кирилова [16], М. А. Саранчі [22], Н. Н. Назарова та Д. А. Постнікова [21], Ю. П. Супруненка [24; 25] та ін.

В Україні питанню атрактивності ландшафтів присвячено небагато робіт, серед них праці К. Н. Горба [7; 8], Ж. І. Бучко [2], В. І. Гетьмана [5], С. В. Анісімової [1], Київського еколого-культурного центру та ін. Особливої уваги заслуговує дослідження, проведене під керівництвом К. Н. Горба [7; 8]. Запропонована методика полягає в поєднанні чотирьох методів оцінювання естетичних властивостей природних ландшафтів, які автор назвав формальною еколого-естетичною оцінкою, соціологічною естетичною оцінкою, психолого-естетичною експертизою та художньо-естетичною експертизою. Методи формальної еколого-естетичної оцінки ґрунтуються на розглянутій вище методиці бальної оцінки краси ландшафтів К. І. Ерінґіса та А. Р. Будрюнаса [28]. Соціологічна естетична оцінка полягає в оцінці естетичних якостей ландшафту на фото, яку виконують «звичайні люди», тобто нефакхівці в галузі естетики. На відміну від неї, психолого-естетична експертиза експертна оцінка, її здійснюють фахівці-психологи за ступенем виразності характеру рекреації в «середньостатистичного перцептора», а також за потребою заповідання ландшафту внаслідок його впливу на загальний психоемоційний стан людини. Художньо-естетична експертиза подібна до психолого-естетичної, але респондентами в цьому разі є філологи, літературо- і мистецтвознавці. Під час художньо-естетичної експертизи оцінюється також частота згадування природних ландшафтів у відомих творах літератури і мистецтва. У результаті зіставлення й узгодження результатів, отриманих із застосуванням кожного з цих чотирьох методів оцінювання, одержується «інтегральна естетична цінність ландшафту» [10].

За цією методикою було оцінено 89 пейзажів різноманітної природи України та визначено найбільш привабливі, які, у свою чергу, було запропоновано до експериментального заповідання. Так, за результатами інтегральної оцінки перші три місця посіли: ландшафт острова Шелестів у Канівському заповіднику, загальна панорама гірського озера Синевір у Карпатах та панорама острова Круглик у Канівському заповіднику.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, не існує єдиного універсального методу оцінки привабливості ландшафтів. Це пояснюється різноманітністю природних компонентів та їх співвідношенням. Так, методика, яка була розроблена для оцінки гірських пейзажів, не може бути застосована для рівнинної території. Важливо також встановити, які природні компоненти повинні бути оцінені та якою мірою вони впливатимуть на кінцевий результат.

Проаналізувавши наявні методики, ми дійшли висновку, що найбільш ефективним буде поєднання різних підходів для забезпечення більшої достовірності результатів оцінки. Під час дослідження головний акцент потрібно робити на оцінюванні ландшафту за його компонентною структурою. Цей спосіб є більш аналітичним і об'єктивним, він забезпечує не лише оцінку привабливості ландшафту, а й деталізує причини такої оцінки. Найбільш правильним наступним кроком оцінки ландшафтів буде використання методів опитування респондентів із застосуванням анкет для фіксування їхньої реакції на загальний вигляд пейзажу досліджуваної території.

Джерела та література

1. Анісімова С. В. Естетична оцінка водного об'єкта для визначення його рекреаційної придатності / С. В. Анісімова // Вісн. ХНАДУ. – 2011. – Вип. 52. – С. 156–161.
2. Бучко Ж. І. Естетичні якості ландшафтів у контексті використання та збереження гуманістичного ресурсного потенціалу регіону) : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : спец. 11.00.01 / Жанна Іванівна Бучко. – Чернівці, 2002. – 16 с.
3. Генсирук С. А. Рекреационное использование лесов / С. А. Генсирук, М. С. Нижник, Р. Р. Возняк. – Киев : Урожай, 1987. – 244 с.
4. Геттнер А. География. Ее история, сущность и методы / А. Геттнер. – М. ; Л., 1930. – 416 с.
5. Гетьман В. І. Пейзажне різноманіття заповідних ландшафтів: критерії оцінки / В. І. Гетьман // Наук. зап. НаУКМА. – 2007. – Т. 67. – С. 41–49.

6. Голд Дж. Психология и география: основы поведенческой географии / Дж. Голд. – М. : [б. и.], 1990. – 304 с.
7. Горб К. Н. Оценка эстетических достоинств природных ландшафтов Украины в целях заповедания: методические принципы и результаты исследований / К. Н. Горб // Гуманит. экол. журн. – 2001. – Т. 3. – Вып. 1. – С. 3–11.
8. Оценка эстетических достоинств природных ландшафтов Украины в целях заповедания : общие положения и первый опыт / К. Н. Горб и др. // Гуманит. экол. журн. – 1999. – Т. 1. – Вып. 1. – С. 16–23.
9. Гринасюк А. Р. Роль оцінки атрактивності ландшафтів для організації екологічного туризму / А. Р. Гринасюк // Географічні дослідження: історія, сьогодення, перспективи. – 2013. – Вип. 6. – С. 238–240.
10. Гродзинський М. Д. Естетика ландшафту : навч. посіб. / М. Д. Гродзинський, О. В. Савицька. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2005. – 183 с.
11. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір : монографія. У 2 т. Т. 1 / М. Д. Гродзинський. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2005. – 431 с.
12. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір : монографія. У 2 т. Т. 2 / М. Д. Гродзинський. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2005. – Т. 2. – 503 с.
13. Гумбольдт А. Космос. Опыт физического мирописания / А. Гумбольдт. – М., 1866. – 406 с.
14. Дирин Д. А. Оценка пейзажно-эстетической привлекательности ландшафтов : методологический обзор / Д. А. Дирин, Е. С. Попов // Изв. Алтай. гос. ун-та. – 2010. – № 3. – С. 120–124.
15. Дирин Д. А. Подходы к оценке эстетических ресурсов горных ландшафтов (на примере бассейна р. Мульга) / Д. А. Дирин // Ползуновский вестник. – 2004. – № 2. – С. 67–75.
16. Кириллова А. В. Рельеф как фактор эстетической привлекательности ландшафта / А. В. Кириллова // Вестн. Удмуртского ун-та. – 2012. – Вып. 2. – С. 104–108.
17. Колбовский Е. Ю. Эстетическая оценка ландшафтов: проблемы методологии / Е. Ю. Колбовский // Ярослав. пед. вестн. – 2011. – Т. III : Естественные науки. – № 4. – С. 161–166.
18. Кочуров Б. И. Оценка эстетического потенциала ландшафтов / Б. И. Кочуров, Н. В. Бучацкая // Юг России: экология, развитие. – 2007. – № 4. – С. 25–34.
19. Меллума А. Ж. Особо охраняемые природные объекты на староосвоенных территориях (на примере Латвийской ССР) / А. Ж. Мелумма. – Рига : Зинатне, 1988. – 224 с.
20. Мухина Л. И. Оценка природных условий / Л. И. Мухина, Ю. А. Веденин, Н. А. Данилова // Теоретические основы рекреационной географии. – М. : Наука, 1975. – С. 131–158.
21. Назаров Н. Н. Оценка пейзажно-эстетической привлекательности ландшафтов Пермской области для целей туризма и рекреации / Н. Н. Назаров, Д. А. Постников // Известия РГО. – 2002. – Т. 134. – Вып. 4. – С. 61–67.
22. Саранча М. А. Визуально-эстетическая ценность ландшафтов Удмуртии: оценка с использованием ГИС / М. А. Саранча // Геогр. вестн. – 2010. – № 2. – С. 24–28.
23. Семенов-Тянь-Шанский В. П. Район и страна / В. П. Семенов-Тянь-Шанский. – М. ; Л. : Госиздат, 1928. – 311 с.
24. Супруненко Ю. П. Гляциологические аспекты рекреационного освоения высокогорья : автореф. дис. ... канд. геогр. наук / Юрий Павлович Супруненко. – М., 1981. – 25 с.
25. Супруненко Ю. П. Горы, зовут... (Горно-рекреационное природопользование) / Ю. П. Супруненко. – М. : Тривант, 2003. – 368 с.
26. Федорцова Т. А. Методика эстетической оценки экскурсионных ресурсов (объектов и местностей) : автореф. дисс. ... канд. геогр. наук / Тамара Аркадьевна Федорцова. – Минск : БГУ, 1985. – 17 с.
27. Фролова М. Ю. Оценка эстетических достоинств природных ландшафтов / М. Ю. Фролова // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 5 : География. – 1994. – № 2 – С. 27–33.
28. Эрингис К. И. Экология и эстетика ландшафта / К. И. Эрингис, А. Р. Бударюнас. – Вильнюс : [б. и.], 1975. – 131 с.
29. Appleton J. The Experience of Landscape / J. Appleton. – London : John Wiley & Sons, 1975. – 293 p.
30. Appleton J. The role of the Arts in landscape research // Landscape Meanings and Values / J. Appleton ; E. C. Penning-Rowsell, D. Lowenthal (eds.). – London ; Boston ; Sydney : Allen and Unwin, 1986. – P. 26–47.
31. Daniel T. C. Methodological issues in the assessment of landscape quality / T. C. Daniel, J. Vinning // Behavior and the Natural Environment / I. Altman and J. F. Wohlwill (eds.). – New York : Plenum, 1983. – Vol. 6. – P. 39–83.
32. Fines K. D. Landscape evaluation: a research project in East-Sassux / K. D. Fines // Regional studies. – 1968. – Vol. 12. – № 1. – P. 41–55.
33. Ittelson W. H. Environmental perception and contemporary perceptual theory / W. H. Ittelson // Environmental and Cognition. – New York : Seminar Press, 1973. – P. 1–19.

34. Kane P. S. Assessing Landscape Attractiveness: a comparative test of two new method / Phillip S. Kane // Applied geography. – 1981. – Ch. 1. – С. 77–96.
35. Kaplan R. The Experience of Nature: A Psychological Perspective / R. Kaplan, S. Kaplan. – Cambridge : Cambridge University Press, 1989. – 340 p.
36. Kavaliauskas P. Methodological review of landscape recreational bonitation systems / P. Kavaliauskas // Topics of Lithuanian TSR architecture. – 1974. – Т. 4. – P. 73–87.
37. Kellert S. Japanese perceptions of wildlife / Stephen R. Kellert // Conservation Biology. – 1991. – Vol. 5. – № 3. – P. 297–308.
38. Kellert S. The Value of Nature / Stephen R. Kellert. – Yale University Press. – 500 p.
39. Linton D. L. The Assesment of Scenery as a Natural Resource / D. L. Linton // Scottish Geographical Magazine. – 1968. – № 84. – P. 219–238.
40. Penning-Rowsell E. S. Landscape Evolution for Development Plans / E. S. Penning-Rowsell // Journal of the Royal Town Planing Institute. – 1974. – № 60. – P. 930–934.
41. Review of Existing Methods of Landscape Assessment and Evaluation. – Scotland : Macaulay Land Use Research Institute, 1997. – 114 p.
42. Shafer F. I. Perception of natural environments / F. I. Shafer // Environment and Behavior. – 1969. – Vol. 1. – P. 71–82.
43. Stauskas V. Methodology of landscape evaluation in planning of recreational regions / V. Stauskas // Topics of Lithuanian TSR architecture. – 1966. – Т. 3. – Sas. 5. – P. 184–206.

Гринасюк Анастасія. Ретроспективний аналіз методик оцінки аттрактивності ландшафтів.

Оценка эстетической привлекательности ландшафтов актуальна для рационального планирования территориальной организации хозяйственной деятельности, особенно для развития рекреационной и природоохранной деятельности. В статье произведен исторический обзор развития ландшафтной эстетики как научного направления географии. Рассмотрены теоретические подходы и система критериев для осуществления комплексной оценки аттрактивности ландшафтов. Проанализированы основные методические подходы оценки эстетической привлекательности пейзажей. Рассмотрены методические наработки в данной тематике и выделены их достоинства и недостатки. Определены направления дальнейшего совершенствования методик. Указано на место и роль оценки привлекательности ландшафтов Волынской области в рекреационной деятельности.

Ключевые слова: ландшафт, оценка, аттрактивность ландшафтов, ландшафтная эстетика.

Hrynasiuk Anastasiya. Retrospective Analysis of Methodologies of Landscapes Attractiveness Evaluation.

Evaluation of the landscapes aesthetic appeal is relevant to the rational planning of economic activity territorial organization, especially for the development of recreational and environmental activities. The article presents historical overview of the development of landscape aesthetics as a scientific field of geography. Theoretical approaches and criteria for the implementation of comprehensive landscapes attractiveness evaluation system were presented. The basic methodological approaches for evaluation of aesthetically pleasing landscapes were analyzed. Methodological works in this field were shown and their advantages and disadvantages were highlighted. Directions of further techniques improvements were defined. The place and role of Volyn region landscapes attractiveness evaluation in recreational activities were specified.

Key words: landscape, evaluation, attractiveness of landscapes, landscape aesthetics.

Стаття надійшла до редколегії
06.12.2013 р.